

A hegyvidéki területeken történt megfigyelések: 1999-ben Jósvald a VITUKI kutatóházánál április 10-én 25 pld. csonttollú csapatosan vonult a Szlovák Karszt irányába. Debrecenben ugyanebben az évben április 15-én 13 madarat figyeltem meg a Debreceni Botanikus Kert területén. A legkésőbbi észlelés 2009. április 17-én történt, amikor Tornakápolna területén 25 csonttollú táplálkozott sárga fagyöngyön, de már rovartáplálékra is itt áttértek, egyenként az ágvégekből felrepülő madarak levegőben szitálva kapták el a rovarokat. Ugyanezt tapasztaltam 2009. április 16-án VITUKI kutatóháza közelében lévő mintegy 16 példány csonttollú esetében, amelyek hasonló módszerrel rovarokra (*Bibio marci*) vadásztak. Az alföldi területen 2009-ből szintén van csonttollú adat. Január 13-án Debreceni Botanikus Kert területéről 15 pld. csonttollút lehetett látni szintén fagyöngyön táplálkozva. A madarak visszavonulása márciusban megtörténik a költőterületre, de esetenként, mint ezt 2009 és 2010-ben lehetett tapasztalni, április közepéig Magyarországon voltak. Ekkor már a hagyományos téli táplálékot képző bogycsoportok, terméseken kívül rátértek a rovartáplálékra, amely fontos láncszeme a madár életében a költést közvetlenül megelőző életszakasznak. Remélhetőleg az utóbbi időszak szélsőséges meteorológiai viszonyai ellenére még a jövőben is láthatunk néhány példányt ebből a fajta területén élő madárból, amely a korábbi évtizedekben sűrűbben fordult elő, mint madárvendég Magyarországon.

Szabó Sándor

HÁZI ROZSDAFARKÚ (*PHOENICURUS OCHRUIROS*) MEGMENTÉSE. Újfehértótól nyugatra, gyümölcsös egyik almafájára akasztott B típusú mesterséges költőodúban a tojó a fészek építéséhez műanyag kötöző szálakat is felhasznált, majd első 2 tojását lerakta. Egyik kirepülése alkalmával a lábára hurkolódó „raffia” fogságában függve maradt, s az éppen arra járó gazda már a teljesen kimerült, halálra ítélt madarat szabadította ki, amely azonban többé nem jelentkezett a környéken /2011/.

Endes Mihály

KERTI ROZSDAFARKÚ (*PHOENICURUS PHOENICURUS*) FÉSZKELÉSEK ÁTTEKINTÉSE DEBRECEN KÖZIGAZGATÁSI TERÜLETÉN AZ UTÓBBI 30 ÉVBEN. Erről a hazánkban egyre ritkuló állományú fajról szórványos adatok állnak rendelkezésre Debrecen területéről. Konkrét felmérés nem készült a faj fészkelő állományáról az elmúlt évtizedekben, így csak szórvány információkra támaszkodhatunk, melyeket az alábbiakban foglalok össze. Bozsko Szeptember és Juhász Lajos 1978 és 1983 között végzett, városi faunára irányuló vizsgálatai során a Hétvezér utca – Árva utca – Keresztesi utcák és a vasúti nyomvonal által határolt részen, mint kertvárosi területen szórványos fészkelőnek titulálja, míg a Nagyerdőben szintén ritka fészkelőnek találta azzal a kiegészítéssel, hogy 1980-tól állománya növekszik, utóbbi kijelentésre vonatkozó pontosabb adat megadása nélkül. Jómagam 1995-ben és 1996-ban a Nagyerdői Stadion DNy-i oldalánál találtam egy sikeresen fészkelő párt, melyek 3-4 méter magasban elhelyezkedő természetes odúba hordták az eleséget fiókáiknak. Többszöri keresés ellenére a környéken több párt nem sikerült felderítenem, illetve ezt követő években eltűnt a faj a területről, mint fészkelő. Lisztes Anna szóbeli információja alapján 2002-2005. közötti 4 évben mindig fészkelő 1 pár a Postakert utcán, de a közelben lakó Németh Tamás közlése szerint azóta ott nem észlelte a fajt költési időszakban. 2010. májusában szüleim józsai házában kertjében, a Csonkatorony u. 19. szám alatt 2 héten keresztül foglalt egy hím egy „B” típusú madárodút.

Kitartóan énekelt, elkergette az odút elfoglalni akaró mezei verebeket, tehát revírt tartott. Sajnos tojó nem érkezett a hím mellé, amely így 2 hét elteltével odébbállt. A hím 2011-ben már nem tért vissza, a 200-300 méteres körzetben történő keresés sem hozott eredményt. A faj egyetlen ismert tradicionális debreceni fészkelőhelye a régi Kossuth Lajos Tudományegyetem főépülete és a Botanikus Kert közötti terület, ahol mai napig évről-évre sikeresen költ 1 pár. Az itt található tölgymatuzsálemek ideális fészkelőhelyet biztosítanak a fajnak. A Nagyerdő parkerdei és külterületi részeinek madarászok által történő egyre kiterjedtebb kutatása ellenére más helyről napjainkban nem ismert a fajnak revírje. A külterületeken történő költéseket áttekintve Juhász Lajos szóbeli közlése alapján ismert, hogy 2000-2010. közötti időszakban a Nagycseréhez tartozó Kőrises területén működtetett odútelep fészkelői között mindössze 1 évben 1 pár fészkelése lett dokumentálva, a többi évben nem észlelte a fajt a területen. A külterületi állományra vonatkozó információ továbbá, hogy Demeter László szóbeli közlése alapján fészkelése feltételezhető az Erdőpusztákon, ahol a Vekeri-tóhoz közeli Paripa Csárda körüli telepített fenyvesekben volt észlelhető az elmúlt években fészkelési időben. Fentiekből tanulságként levonható, hogy a kerti rozsdafarkú Debrecenben, mind belterületen, mind külterületen ritka, az egy ismert tradicionális fészkelőhelyet leszámítva alkalmi fészkelő faj, mely egy-egy területen feltűnik egy vagy néhány évig, majd újra eltűnik a fészkelő madárközösségből.

Veszelinov Ottó

Lektorai megjegyzés: 1979-ben Bánkon, a hétvégi kertek egyik házának eresze alatt fészkeltek sikeresen 1 pár a Debrecen-Bánk úttól kb. 500 m-re északra. (Papp L.)

SZOKATLAN HELYEN KÖLTŐ BARÁTCINEGE (*PARUS PALUSTRIS*). 2011. május 10-én a Debrecentől keletre eső nagycserői erdőben végeztem megfigyeléseket, melynek során ráleltem egy szokatlan helyen és szokatlanul alacsonyan költő barátcinegére. A Martinka vasúti megállótól nem messze keresztezi a földutat a Kati-ér és annak hídja, melynek két kis kőkorlátja is van. Az egyik ilyen alkalmatosságon pihenve lettem figyelmes egy izgatottan viselkedő, körülöttem mozgó barátcinegére. Viselkedése arra engedett következtetni, hogy „útban vagyok neki”, így néhány lépéssel eltávolodtam, mire azonnal berepült (táplálékkal) a kőkorlát egyik hézagába. A hézag a korlát és a kőoszlop találkozási pontjánál alakult ki, ott volt az odú (lásd fénykép). Mint kiderült tehát éppen a fiókás fészken ültem. Ismeretes, hogy a széncinegék (*Parus major*) olykor elég alacsonyan és leleményesen is költhetnek (pl. postaládában), de nincs tudomásom ehhez hasonló esetről barátcinege kapcsán. A kőkorlát hézaga, és az odú bejárata kb. 35-40 cm magasan lehetett a földfelszíntől, leguggolva pedig hallani lehetett a köüregben csipogó fiókák hangját. A közvetlen közelben nem láttam odúlakó madarak számára alkalmas fákat, de ez sem akadályozta meg a madarakat a sikeres költés lebonyolításában.

Koczka András